

Міністерство охорони здоров'я України
Полтавський державний медичний університет

Кафедра філософії та суспільних наук

«УЗГОДЖЕНО»

Гарант освітньо-професійної програми

«Біологія»

«28» серпня 2024 року

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Голова вченої ради міжнародного
факультету

Протокол від «30» серпня 2024 № 1

СИЛАБУС

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ ТА УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

Обов'язкова компонента

рівень вищої освіти
галузь знань
спеціальність
кваліфікація освітня
форма навчання
курс та семестр вивчення
навчальної дисципліни

перший (бакалаврський)
09 Біологія
091 Біологія
бакалавр з біології
заочна
I курс (2 семестр)

«УХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри

філософії та суспільних наук

Протокол від «28» серпня 2024 р. № 1

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧІВ

Прізвище, ім'я, по батькові викладачів, науковий ступінь, учене звання	Каюн Вікторія Олександрівна , кандидат історичних наук, старший викладач кафедри філософії та суспільних наук
Профайл викладачів	https://philosophy.pdmu.edu.ua/team
Контактний телефон	+380952038619 – Каюн Вікторія Олександрівна
E-mail:	vikakayun1975@gmail.com Каюн Вікторія Олександрівна
Сторінка кафедри на сайті університету	https://philosophy.pdmu.edu.ua/

ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Обсяг навчальної дисципліни

Кількість кредитів / годин – 3/90, із них:

Лекції (год.) – 4

Практичні заняття (год.) – 8

Консультації (год.) – 6

Самостійна робота (год.) – 72

Вид контролю: ПМК (підсумковий модульний контроль)

Політика навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Історія України та Української державності» розроблена відповідно до положень нормативно-правової бази з регулювання освітньої діяльності університету та законодавства у сфері вищої освіти. Політика дисципліни спрямована на розвиток умінь свідомо сприймати теоретичний матеріал, узагальнювати й систематизувати засвоєну інформацію, якісно усвідомлювати нові знання, вирішувати проблемні завдання, презентувати результати своєї діяльності, критично мислити, обґрунтовувати власну думку.

Вивчення навчальної дисципліни «Історія України та Української державності» відбувається відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в Полтавському державному медичному університеті (https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/0nrGNrEzksWWytpXV8j05INcg9wbyVjkYx9FrbEY.pdf) та Положення про заочну форму навчання в Полтавському державному медичному університеті (https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/WeJ0sIF5sNCQxrNiLq5ejrhp3V3Eb3OT6hixfJL8.pdf)

Ці Положення зумовлюють організацію освітнього процесу шляхом поєднання очної форми навчання під час сесій і самостійного оволодіння освітньо-

професійною програмою під керівництвом викладача у вигляді консультацій з використанням технологій дистанційного навчання.

Під час проведення настановчої сесії викладач знайомить здобувачів освіти з основними завданнями освітньої компоненти, пояснює систему оцінювання навчальних досягнень, оприлюднює форми і методи контролю, відбувається отримання бази знань, навчальної літератури та її вивчення, проведення лекцій, практичних занять.

У міжсесійний період реалізація освітнього процесу здійснюється у вигляді консультацій та самостійної роботи. Консультації можуть проводитися у формі відповідей на запитання, дискусій, круглих столів з використанням платформ Zoom.

Під час практичних занять створюється творчий простір для розвитку правової культури здобувачів освіти, їх світогляду, вміння висловлювати та обґрунтовувати власну думку, добре орієнтуватися в сучасних питаннях правового забезпечення і наукового пізнання. На заняттях обов'язковим є дотримання правил роботи у групі, шанобливе ставлення до поглядів колег, налаштованість на дружню співпрацю та взаємодопомогу, роботу в команді. Вітаються прояви творчості, креативності та індивідуальний підхід. Відповідь здобувача освіти повинна демонструвати ознаки самостійності виконання поставлених завдань (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей), відсутність ознак повторюваності та плагіату, посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей та інших вимог, визначених «Кодексом академічної доброчесності Полтавського державного медичного університету» (<https://www.pdmu.edu.ua/n-process/departmentnpr/normativni-dokumenti>).

При оцінюванні результатів навчання враховується активність роботи на заняттях, теоретична підготовка, виконання індивідуальних завдань та завдань для самостійної роботи.

Результати навчальних досягнень здобувачів під час навчальної сесії оцінюються у порядку, встановленому «Положенням про організацію та методику проведення оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в Полтавському державному медичному університеті».

Заняття, пропущені здобувачами освіти у період сесій, підлягають обов'язковому відпрацюванню.

Опис навчальної дисципліни (анотація)

Навчальна дисципліна «Історія України та Української державності» є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми «Біологія». Вона охоплює коло теоретичних і практичних проблем розвитку українських земель від найдавніших часів до сьогодення в контексті світових історичних процесів. Вивчення дисципліни сприяє процесу формування у здобувачів вищої освіти історичного мислення, уміння аналізувати й узагальнювати історичні події та явища, визначати їх суть, причинно-наслідкові зв'язки

між ними, виділяти основне, об'єктивне і суб'єктивне, робити висновки, самостійно оцінювати й інтерпретувати історичний процес, усвідомлювати роль і місце України в європейській і світовій історії.

Видатний учений-хірург Микола Амосов говорив: «Історія – наші корені. Без них неможливе життя сьогодні і в майбутньому». Сьогодні історія набула статусу культури мислення сучасної людини, стала необхідним компонентом самовизначення особистості в драматичному й мінливому світі. Саме історичні знання впливають на формування світогляду, національної самосвідомості, патріотизму, життєвих орієнтирів, розвивають вміння адаптуватися до нових інформаційних, технологічних парадигм, є чинником формування внутрішньої свободи особистості. В ідеалі вивчення історії своєї країни (як і будь-якої іншої гуманітарної дисципліни) завжди є самоціллю. Сучасне суспільство потребує професійно підготовлених фахівців у сфері охорони здоров'я, які матимуть сформований світогляд, відповідний рівень творчого потенціалу, володітимуть здатністю самостійно приймати рішення у предметно-практичній і духовно-теоретичній сферах, матимуть максимальну свободу для визначення власних пріоритетів. Вивчення історії України відіграє важливу роль у гуманітарній освіті сучасного фахівця сфери охорони здоров'я, забезпечуючи інтеграцію дисциплін циклів загальної та професійної підготовки ОПП «Біологія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 09 «Біологія».

Програма навчальної дисципліни «Історія України та Української державності» складається з 1 модуля. Вивчення ОК здійснюється у 2 семестрі першого року навчання.

Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни

Вивчення «Історія України та Української державності» – це світоглядна і водночас методологічна основа, на базі якої відбувається засвоєння гуманітарних дисциплін та дисциплін професійного спрямування. Значною мірою саме завдяки їй здобувачі освіти отримують «інструменти» для вирішення значущих питань, навчаються мистецтву раціональної аргументації, розширюють свій життєвий простір за межі вузькопрофесійної підготовки.

Пререквізити дисципліни, пов'язані з дисциплінами циклу загальної підготовки.

Постреквізити навчальної дисципліни: ОК «Історія України та Української державності» предметно інтегрується з дисциплінами, які забезпечують подальшу загальну й професійну підготовку.

Мета та завдання навчальної дисципліни:

- **метою навчальної дисципліни** «Історія України та Української державності» є надання здобувачам освіти знань про сутність соціально-політичних і культурних явищ, що відбувалися в минулому й мають місце в сучасній Україні, їх об'єктивну зумовленість, взаємозв'язки та взаємозалежності зі світовим історичним процесом.

- **основними завданнями** вивчення дисципліни є:

- формування у здобувачів освіти компетентностей творчого осмислення історичного минулого українського народу від найдавніших часів до сьогодення в контексті світової історії та практики державотворення в сучасній українській державі;
- набуття здобувачами освіти наукового бачення суспільних явищ, подій, тенденцій минулого та сучасного;

- формування умінь критично аналізувати отриману з різних джерел інформацію, самостійно трактувати її, застосовувати набуті знання з історії для орієнтації в громадсько-політичному житті та оцінки суспільних явищ і подій;
- виховання у молоді патріотизму, національної й громадської свідомості, формування толерантного, неупередженого ставлення до інших народів, утвердження ідеалів гуманізму.

Компетентності та результати навчання згідно з освітньо-професійною програмою, формуванню яких сприяє дисципліна

Компетентності згідно з освітньо-професійною програмою, формуванню яких сприяє дисципліна:

Інтегральна - Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі біології при здійсненні професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування законів, теорій та методів біологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні:

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні (фахові, предметні):

СК 5. Здатність до критичного осмислення новітніх розробок у галузі біології і професійній діяльності.

Програмні результати навчання за ОПП:

ПРН 1. Розуміти соціальні та економічні наслідки впровадження новітніх розробок у галузі біології у професійній діяльності.

ПРН 7. Володіти прийомами самоосвіти і самовдосконалення. Уміти проектувати траєкторію професійного росту й особистого розвитку, застосовуючи набуті знання.

ПРН 23. Реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен знати:

- сутність основних проблем історії та сучасного буття народу України;
- основні закони та етапи розвитку людської спільноти;
- витоки української нації та її місце у загальноцивілізаційних процесах;
- суспільно-економічні, державотворчі, політичні й культурні процеси історичного розвитку українського народу;
- історичні події;
- зародження та розвиток української державності;
- процеси розбудови сучасної незалежної української держави;

– діяльність історичних осіб, суспільних рухів і політичних партій;

уміти:

- узагальнювати, аналізувати і синтезувати інформацію в діяльності, пов'язаній із її пошуком, накопиченням, зберіганням і використанням (володіти культурою мовлення);
- ефективно працювати як індивідуально, так і у складі команди;
- оцінювати отримані результати та аргументовано захищати прийняті рішення;
- приймати відповідальність на себе, забезпечувати ефективну співпрацю в команді;
- навчатися з метою поглиблення набутих та здобуття нових фахових знань;
- всебічно аналізувати історичні процеси, події та факти з наукових позицій їх тлумачення;
- працювати з історичними джерелами та науковою літературою;
- користуватися категорійно-понятійним апаратом історичної науки.

**Тематичний план лекцій із зазначенням основних питань,
що розглядаються на лекції**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Модуль 1. ІСТОРІЯ УКРАЇНИ ВІД НАЙДАВНІШИХ ЧАСІВ ДО СЬОГОДЕННЯ		
1.	Тема 5. Вступ. Еволюція українського державотворення в 1917-1921 рр. 1. Державне відродження України в умовах української національної революції. 2. Пошук оптимальної моделі державного будівництва. Державотворча діяльність Української Центральної Ради. Універсали Центральної Ради. 3. Гетьманат Павла Скоропадського. Директорія УНР. Західноукраїнська Народна Республіка та проголошення Соборності Української держави. 4. Збройна боротьба за Українську державу й український повстанський рух в 1917-1921 рр.	2
2.	Тема 8. Україна в кінці 40-х - 80 роки ХХ ст. 1. Повоєнні адміністративно-територіальні зміни. Особливості процесу відбудови народного господарства України. Рівень життя і побуту населення. 2. Радянізація західних областей України. Боротьба ОУН-УПА з радянською репресивною машиною. Масові репресії радянського режиму проти населення Західної України. Операція «Вісла». 3. Соціально-економічний та політичний устрій УРСР 1960-80 роках. «Стабілізація» і закритість суспільно-політичного життя. 4. Політика Перебудови та її наслідки для України. 5. Культурно-ідеологічні процеси в Україні. Дисидентський рух.	2
	Разом	4

Тематичний план практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Модуль 1. ІСТОРІЯ УКРАЇНИ ВІД НАЙДАВНІШИХ ЧАСІВ ДО СЬОГОДЕННЯ		
1.	Тема 3. Україна в другій половині XVII – XVIII століттях. 1. Б. Хмельницький – гетьман Війська Запорізького, політик, полководець, дипломат. 2. Українська національна революція: причини, характер, періодизація. Розгортання національно-визвольної війни (лютий 1648 – серпень 1657 р.) 3. Утворення та політико-соціальний устрій Української гетьманської держави Б. Хмельницького. 4. Громадянська війна і поділ козацької України на два гетьманства. (вересень 1657 – червень 1663 р.) 5. Боротьба за возз'єднання Української держави (червень 1663 - вересень 1676 р.). Період Руїни в українській історії.	2

	6. Іван Мазепа – гетьман, полководець, державний діяч, дипломат, меценат. 7. Ліквідація української державності в 1764-1783 рр. 8. Українська культура, наука й освіта XVII-XVIII століть.	
2.	Тема 7. Україна у міжвоєнний період та в роки Другої світової війни. 1. «Українське питання» в міжнародній політиці напередодні Другої світової війни. Проголошення Карпатської України. Пакт Молотова-Ріббентропа. 2. Місце України у планах фашистів. 3. Основні події Другої світової війни та її наслідки для України. 4. Україна в умовах фашистської окупації. 5. Радянський рух опору в Україні в часи фашистської окупації. 6. Збройна боротьба формувань ОУН – УПА в 1941-1944 рр.	2
3.	Тема 9. Україна на шляху відновлення незалежності. 1. Стартові умови розгортання державотворчого процесу. Проголошення незалежності України. 2. Становлення України як незалежної держави у 1990-х-2004-х роках. 3. Прийняття Конституції України. 4. «Помаранчева» революція 2004. 5. Характерні ознаки та особливості суспільно-політичного життя в 2005-2013 рр.	2
4.	Підсумковий модульний контроль	2
5.	Разом	8

Консультації

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1	2	3
	Консультації за темами самостійної роботи:	
1.	Тема 1. Перші державні утворення на території України. Княжа доба в українській історії. 1. Давні народи на території сучасної України: Трипільська культура. 2. Кочові народи на території України. Кіммерійці. Скіфо-сарматський період. 3. Доба Великого переселення народів на українських землях. Античні міста-держави Північного Причорномор'я. Антський союз. 4. Проблеми виникнення і становлення української державності княжого періоду. Руська земля у VII – IX століттях. Період консолідації державності. 5. Політичний і соціально-економічний розвиток Київської Русі: Київська Русь у період політичної єдності та розквіту (кін. X – поч. XII ст.). Монгольська навала і встановлення золотоординського іга. 6. Дохристиянський світогляд давніх слов'ян: вірування, обряди та усна народна творчість. 7. Християнство як чинник нових політичних і соціокультурних процесів.	2
2.	Тема 6. Україна в 20-30 роки XX ст. 1. Встановлення радянської влади на території України: – утворення УСРР; – конституція 1919 року; – політика "воєнного комунізму"; – голод 1921-1922 рр. 2. Україна за доби НЕПу. Політика українізації. 3. Україна в умовах сталінської «революції згори» (1929-1939 рр.): – Сталінська індустріалізація і суцільна колективізація.	2

	<p>–Організація керівництвом СРСР Голодомору в Україні 1932-1933 рр.</p> <p>–Перші політичні процеси. Масові політичні репресії.</p> <p>4. Українські землі в складі Польщі, Румунії, Чехословаччини: соціально- політичне становище та національно-культурний розвиток.</p> <p>5. Національно-визвольний рух на західноукраїнських землях у 1920-30-ті рр.</p>	
3.	<p>Тема 10. Україна і світ: геополітичні фактори, зовнішньополітичні орієнтири на сучасному етапі.</p> <p>1. Суспільно-політичні трансформації в незалежній Україні.</p> <p>2. Революція Гідності 2013-2014 рр.</p> <p>3. Суспільно-політичне і соціально-економічне становище України в умовах «гібридної війни».</p> <p>4. Відновлення автокефалії православної церкви в Україні.</p> <p>5. Повномасштабна збройна агресія Російської Федерації проти України.</p> <p>6. Сучасна Україна в загальноєвропейському і світовому розвитку.</p>	2
	Разом	6

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Модуль 1. ІСТОРІЯ УКРАЇНИ ВІД НАЙДАВНІШИХ ЧАСІВ ДО СЬОГОДЕННЯ		
1.	Підготовка до практичних занять: теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок	22
2.	Опрацювання питань, що не входять до плану аудиторних занять:	50
2.1.	Вступ. Перші державні утворення на території України. Княжа доба в українській історії. Давні слов'яни та їхні сусіди. Культурна спадщина Київської Русі.	4
2.2.	Державно-правовий та політичний статус українських земель у XIV–першій половині XVII ст. Ренесанс і реформація в Європі, їх відлуння на українських землях. Церковно-духовне життя українського соціуму в XIV–XVII століттях. Основні тенденції економічного розвитку українських земель у другій половині XIV–XVII століттях. Система землеволодіння: моделі соціальної залежності та економічного функціонування суспільства	6
2.3.	Україна в другій половині XVII–XVIII століттях. Формування і розвиток історико-етнографічних регіонів України. Українська культура, наука й освіта XVII-XVIII століть.	4
2.4	Культурно-інтелектуальна історія України кінці XVIII-XIX ст. Умови розвитку культури на українських землях наприкінці XVIII – в I половині XIX ст. Освіта, розвиток науки, літератури, мистецтва на українських землях наприкінці XVIII- в I половині XIX ст.	6
2.5.	Еволюція українського державотворення в 1917-1921 рр. Українсько-більшовицька війна 1918 р. Бій під Крутами. Культурне життя в Україні в умовах відродження державності.	4
2.6.	Україна в 20-30 роки XX ст. Утвердження тоталітарного режиму. Масові репресії. Урочище Триби на Полтавщині.	4
2.7.	Україна у міжвоєнний період та в роки Другої світової війни. Західноукраїнські землі в 1921-1939 рр. Політика українізації і «розстріляне відродження». Радянський рух опору в Україні в часи фашистської окупації. Культура України в роки Другої світової війни	4
2.8.	Україна в кінці 40-х - 80 роки XX ст. Культурні процеси в радянській Україні в 40-80-ті роки. УРСР у міжнародних	4

	відносинах.	
2.9.	Україна на шляху відновлення незалежності. Соціально-економічний розвиток України. Україна на міжнародній арені. Освіта і культура.	4
2.10.	Україна і світ: геополітичні фактори, зовнішньополітичні орієнтири в історичній ретроспективі та на сучасному етапі. Відновлення автокефалії православної церкви в Україні. Повномасштабна збройна агресія Російської Федерації проти України.	6
	Підготовка до ПМК	4
	Разом	72

Індивідуальні завдання: підготовка фіксованих виступів, доповідей та виступів на засіданнях круглого столу, конференціях, публікація тез і статей. Рекомендації щодо виконання завдань та критерії оцінювання надаються викладачем під час занять. Враховуючи академічні свободи, теми обираються самостійно, корелюються з тематикою занять і узгоджуються з викладачем.

Нагадуємо: *Ваші роботи підлягатимуть перевірки на відсутність плагіату відповідно до Положення про академічну доброчесність здобувачів освіти та співробітників*

ПДМУ:

https://pdmu.edu.ua/storage/n_process_vimo/docs_links/t0jTYbqtNrd5ETCcHiFyMtnnlHbvN0orJOgwYDeS.pdf

Перелік теоретичних питань для підготовки здобувачів вищої освіти до підсумкового модульного контролю

1. Початок формування людської цивілізації на території України.
2. Провідні суспільно-культурні процеси дослов'янської доби на теренах України.
3. Трипільська культура.
4. Кочові народи на території України. Кімерійці. Скіфо-сарматський період.
5. Античні міста-держави Північного Причорномор'я.
6. Доба Великого переселення народів на українських землях.
7. Антський союз.
8. Давні слов'яни та їхні сусіди.
9. Руська земля у VII – IX століттях. Період консолідації державності.
10. Київська Русь у період політичної єдності та розквіту (кінець X – початок XII ст.).
11. Християнство як чинник нових політичних і соціокультурних процесів.
12. Феодальна роздробленість Русі (друга третина XII – перша половина XIII ст.). Золотоординська навала та її наслідки.
13. Галицько-Волинське князівство (1199 – 1340 рр.).
14. Культурна спадщина Київської Русі.
15. Україна-Русь у середньовічному європейському соціально-політичному й культурному просторі.
16. Українські землі у складі Великого князівства Литовського. Адміністративний устрій.
17. Польсько-католицький фактор в українській історії.
18. Формування та розвиток українського етносу.
19. Виникнення українського козацтва. Запорозька Січ та її роль в історії українського народу.
20. Військові походи запорозьких козаків у XVI – першій третині XVII ст.
21. Козацько-селянські повстання наприкінці XVI – 20-30-х рр. XVII ст.
22. Ренесанс і реформація в Європі, їх відлуння на українських землях. Церковно-духовне життя українського соціуму в XIV–XVII століттях.

23. Основні тенденції економічного розвитку українських земель у другій половині XIV – XVII століттях. Система землеволодіння у другій половині XIV – XVII століттях: моделі соціальної залежності та економічного функціонування суспільства.
24. Причини, характер, рушійні сили й основні етапи національно-визвольної війни під проводом Богдана Хмельницького.
25. Період Руїни в українській історії.
26. Україна на межі XVII-XVIII століть: політичне становище і соціально-економічний розвиток.
27. Гетьманщина часів Івана Мазепи.
28. Доля українського козацтва після поразки під Полтавою.
29. Наступ Російської імперії на українську державність.
30. Ліквідація української державності в 1764-1783 рр.
31. Формування і розвиток історико-етнографічних регіонів України.
32. Українська культура, наука й освіта XVII-XVIII століть.
33. Руйнування державних структур Гетьманщини та інтеграція українських земель до складу Російської та Австро-Угорської імперій.
34. Адміністративно-територіальний устрій та політична система України у складі Російської імперії.
35. Особливості впровадження в Україні російських реформ 60-70-х років XIX ст.
36. Етнічна колонізація Південно-Східної України.
37. Форми взаємодії держави і суспільства в українських регіонах у складі імперії Габсбургів.
38. Особливості соціально-економічного розвитку українських регіонів у складі Російської та Австро-Угорської імперій.
39. Початки національного руху відродження на українських землях у контексті європейської історії кінця XVIII- XIX століть.
40. Модернізація українського суспільства на початку XX ст. у підросійській Україні і Галичині.
41. Культурно-інтелектуальна історія України кінця XVIII- XIX століть.
42. Український вимір Першої світової війни.
43. Державне відродження України в умовах української національної революції.
44. Державотворча діяльність Української Центральної Ради.
45. Гетьманат Павла Скоропадського.
46. Директорія УНР.
47. Західноукраїнська Народна Республіка та проголошення Соборності Української держави.
48. Збройна боротьба за Українську державу і український повстанський рух в 1917-1921 рр. Українсько-більшовицька війна 1918 р.
49. Культурне життя в Україні в умовах відродження державності 1917-1921 рр..
50. Політичні режими на українських землях у 20–30-х роках. Антиукраїнська політика радянської влади. Західноукраїнські землі в 1921-1939 рр.
51. Україна за доби НЕПу.
52. Сталінська індустріалізація і суцільна колективізація.
53. Організація керівництвом СРСР Голодомору в Україні 1932-1933 рр.
54. Масові політичні репресії в Україні.
55. Українські землі в складі Польщі.
56. Українські землі в складі Румунії.
57. Українські землі в складі Чехословаччини.
58. Українське питання в європейській політиці напередодні Другої світової війни.
59. Основні події Другої світової війни та її наслідки для України.

60. Україна в умовах фашистської окупації. Радянський рух опору.
61. Український національно-визвольний рух у 1920–1950-х рр. Організація українських націоналістів і Українська Повстанська Армія.
62. Політика українізації і «розстріляне відродження». Культура України в роки Другої світової війни.
63. Повоєнна відбудова господарства України. Голодомор 1946-1947 років.
64. Боротьба ОУН-УПА з радянською репресивною машиною. Масові репресії радянського режиму проти населення Західної України. Операція «Вісла».
65. Політичні репресії, переселення і депортації українців у повоєнний період. Завершення радянізації західних областей УРСР. Доля Української греко-католицької церкви (УГКЦ).
66. Десталінізація та економічне реформування. Лібералізація культурного життя і крах реформ. Феномен українського шістдесятництва.
67. Політичний та соціально-економічний розвиток УРСР у роки «застою».
68. УРСР у міжнародних відносинах у 40-80-ті роки.
69. Культурні процеси в радянській Україні в 40-80-ті роки. Дисидентський рух.
70. Проблеми і протиріччя розвитку УРСР під час перебудови 1985–1991 рр. Створення нової політичної ситуації в Україні на межі 1980-х – 1990-х рр. Проголошення незалежності України.
71. Етнополітичні аспекти української історії новітнього періоду.
72. Становлення України як незалежної держави у 1990-х-2010-х роках. Прийняття Конституції України.
73. Революція Гідності 2013–2014 рр. Суспільно-політичне і соціально-економічне становище України в умовах «гібридної війни». Відновлення автокефалії православної церкви в Україні.
74. Повномасштабна збройна агресія Російської Федерації проти України.
75. Сучасна Україна в загальноєвропейському і світовому розвитку.

Перелік практичних навичок до підсумкового модульного контролю:

- Розглядати історію становлення й розвитку України як невід'ємну частину світових історичних процесів.
- Інтерпретувати та аналізувати закономірності історичного розвитку українського народу.
- Оцінювати значення історичних джерел і їх використання для вивчення історичного минулого.
- Демонструвати розуміння ролі і значення народних мас, визначних політичних, військових і державних діячів, представників української науки, культури, охорони здоров'я, духівництва.
- Усвідомлювати значення традицій, звичаїв регіону в контексті духовних потреб людини.
- Орієнтуватися в провідних суспільно-культурних процесах дослов'янської доби на теренах України.
- Пояснювати тенденції виникнення і становлення української державності княжого періоду.
- Давати оцінку місцю та ролі України-Русі в середньовічному європейському соціально-політичному й культурному просторі.
- Робити висновки щодо державно-правового та політичного статусу українських земель у середині XIV– першій половині XVII століть.
- Пояснювати суспільно-політичний феномен українського козацтва.

- Аналізувати процес формування та розвиток українського етносу.
- Характеризувати державотворчі надбання козацької доби.
- Оцінювати процес і наслідки руйнування державних структур Гетьманщини.
- Визначати проблеми колоніальної антиукраїнської політики Російської та Австро-Угорської імперій.
- Інтерпретувати український вимір Першої світової війни.
- Пояснювати етапи й основні еволюційні процеси українського державотворення в 1917-1921 рр.
- Демонструвати розуміння сутності політичних режимів на українських землях у 20–30-х роках ХХ ст.
- Давати оцінку основним подіям Другої світової війни та її наслідкам для України.
- Аналізувати явища українського національно-визвольний рух у 1920–1950-х рр. ХХ ст.
- Окреслювати особливості суспільно-політичних та економічних процесів в УРСР у другій половині 40-х-наприкінці 80-х років ХХ ст.
- Пояснювати створення нової політичної ситуації в Україні на межі 1980-х – 1990-х рр.
- Робити висновки щодо історичних особливостей пошуку оптимальних моделей будівництва незалежної України.
- Інтерпретувати суспільно-політичні трансформації в незалежній Україні у 1990-х-2010-х роках.
- Виділяти етнополітичні аспекти української історії новітнього періоду.
- Аналізувати суспільно-політичне і соціально-економічне становище України в умовах «гібридної війни» і повномасштабної збройної агресії Російської федерації проти України.
- Давати оцінку місцю та ролі сучасної України в загальноєвропейському і світовому розвитку.
- Визначати тенденції культурного розвитку України в різні історичні епохи.

Методи навчання

Процес активізації навчання вимагає певної спільної діяльності викладача та здобувача освіти, застосування різноманітних засобів, форм, технологій, методів і прийомів, спрямованих на розв'язання освітніх завдань.

Викладання ОК проваджується за допомогою:

- пояснювального методу (використання різних способів повідомлення інформації. Організація дій здобувачів освіти з об'єктом вивчення);
- репродуктивного методу (використання завдань на відтворення знань та способів інтелектуальної та практичної діяльності);
- методу проблемного викладу (постановка проблем і розкриття доказового шляху їхнього вирішення);
- частково-пошукового (евристичного) методу (постановка проблем, використання завдань на виконання окремих етапів розв'язання інтелектуальних завдань).

Для активізації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти передбачене застосування як активних, так і інтерактивних навчальних технологій, серед яких: робота в малих групах, кейс-метод, дебати, відкритий мікрофон, круглий стіл, ситуаційний аналіз тощо.

Форми та методи оцінювання

Для здійснення ефективного контролю навчальних досягнень здобувача освіти з навчальної дисципліни (встановлення рівня відповідності досягнутих ним результатів навчання очікуваним, рівня сформованості дисциплінарних компетентностей) використовуються різні методи й форми контролю.

Основною метою поточного контролю є забезпечення зворотного зв'язку між викладачем та здобувачами освіти у процесі навчання, забезпечення управління навчальною мотивацією здобувачів освіти.

Поточний контроль (діагностика якості засвоєння матеріалу здобувачами освіти з окремих тем) проводиться викладачем на практичних заняттях у формі:

- спостереження (за навчальною роботою здобувачів освіти);
- усного опитування (опитування, бліц-опитування, повідомлення та доповіді за планом заняття, взаємоопитування, взаєморецензування, навчальні дискусії, колоквиуми тощо);
- комбіноване опитування (поєднання усного опитування частини здобувачів освіти з виконанням письмових завдань рештою);
- письмовий контроль (історичні диктанти, кросворди, контрольні роботи тощо);
- тестовий контроль (відкритої (із вільно конструйованими відповідями) і закритої форми (із запропонованими відповідями);
- практичний контроль (дозволяє впевнитися у сформованості в здобувачів освіти компетентностей у практичній та дослідницькій сферах – написання творів, мультимедійних презентацій тощо).

Самоконтроль – запобігання помилкам і виправлення їх. Забезпечує внутрішній зворотній зв'язок, отримання здобувачами освіти інформації про свої навчальні досягнення, ускладнення в опануванні змістом навчальної дисципліни. Показник сформованості самоконтролю – усвідомлення здобувачем освіти правильності плану діяльності та її операційного складу, тобто способу реалізації цього плану.

Оцінювання самостійної роботи здобувачів освіти, яка передбачена в тематичному плані поряд з аудиторною роботою, здійснюється як під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті, так і контролюється під час підсумкового модульного контролю.

Система поточного та підсумкового контролю

Оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти здійснюється відповідно до Положення про організацію та методика проведення оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в Полтавському державному медичному університеті https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/NMQ6RVrpAGYUkpw1JoSJaApnMMMwbKdxQN9FC2hu.pdf

Підсумкова оцінка з ОК виставляється на підставі суми поточної успішності здобувача вищої освіти та оцінки, отриманої за ПМК. Мінімальна конвертована сума балів поточної успішності **складає 72 бали**.

До складання ПМК допускаються здобувачі освіти котрі виконали завдання самостійної роботи в програмі eAristo.

Форма підсумкового контролю успішності навчання – підсумковий модульний контроль (ПМК). Ця форма контролю полягає в оцінці засвоєння здобувачем вищої освіти навчального матеріалу з освітньої компоненти, здійснюється по завершенню вивчення програмного матеріалу з ОК і проводиться на останньому занятті.

Результат підсумкового модульного контролю оцінюється в балах. Варіант завдання до ПМК складається із трьох рівнів. Завдання 1 рівня складає 10 тестів, за кожну правильну відповідь - 5 балів (максимальна кількість балів за рівень - 50). Завдання 2 рівня (3 питання на визначення понять) оцінюються: за кожну правильну відповідь 5 балів (максимальна кількість балів за рівень - 10). Питання 3 рівня (одне теоретичне питання) оцінюється максимально в 20 балів.

Максимальна кількість балів підсумкового модульного контролю складає 80 балів. Мінімальна кількість балів підсумкового модульного контролю, за якої контроль вважається складеним, є 50 балів

Здобувачі освіти, які отримали середній бал поточної успішності від 4,5 до 5,0, можуть за згодою бути звільненими від складання ПМК і автоматично отримують підсумкову оцінку.

Максимальна кількість балів за модуль складає 200 балів.

Методичне забезпечення ОК

1. Робоча навчальна програма.
2. Силабус.
3. Електронні версії мультимедійних презентацій лекцій.
4. Список підручників, навчальних і навчально-методичних посібників та іншої навчальної літератури, рекомендованої при вивченні дисципліни на поточний навчальний рік.
5. Матеріали для контролю знань, умінь, навичок здобувачів освіти:
поточного контролю:
  - контрольні питання;
  - тестові завдання;
  - тематика виступів, доповідей;*підсумкового контролю:*
  - завдання до підсумкового модульного контролю;
6. Відеоматеріали та посилання на інтернет-ресурси.

Рекомендована література

Базова

1. Бойко О.Д. Новітня історія України 2014-2019 р.р. Київ: «Академія», 2020. 160 с.
2. Грицак Я. Подолати минуле: глобальна історія України. Київ: Портал, 2022. 415 с.
3. Дорошко М. Історія України. Курс лекцій. К.: Саміт-книга, 2021. 472 с.
4. Кондратюк К, Качмар В. Новітня історія України (1945-2020р.р.): навчальний посібник. Львів: «ЛНУ ім.І.Франка», 2020. 200 с.
5. Танцюра В. І. Історія України : навчальний посібник / В. І. Танцюра, С. М. Куліш, О. О. Пересада.– 2-ге вид., доп. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2020. 536 с.

Допоміжна

1. Бойко Ю.М., Левчук К.І. Лісостепова Україна напередодні великих реформ 19 століття: Населення, суспільство, освіта [Монографія]. Вінниця: ТВОРИ, 2022. 280 с.
2. Історія української культури в біографіях видатних діячів: Укладач Ю.М. Бойко. Частина І. Випуск 3 (19 століття). Вінниця: ВНАУ, 2020. 88 с. з іл.
3. Історія української культури в біографіях видатних діячів: Укладач Ю.М. Бойко. Частина ІІ. Випуск 3 (19 століття). Вінниця: ВНАУ, 2020. 84 с. з іл.
4. Мицик Ю. А., Бажан О. Г. Від трипільців до кіборгів: Коротка істрія України. – К.: ТОВ "Видавництво "КЛІО", 2020. – 688 с.
5. Палій О. Короткий курс історії України. А-БА-БА-ГА-ЛА-МАГА. 2022. 464 с.
6. Сас П. Сагайдачний: Гроза царів і султанів / Відп. ред. В. А. Смолій. НАН України. Інститут історії України. К.: Інститут історії України, 2024. 340 с.
7. Тетарчук І., Дяків Т. Історія України. Навчальний посібник для підготовки до іспитів. Центр учбової літератури. 2021. 188 с.
8. Україна в історії Європи ХІХ – початку ХХІ ст.: історичні нариси: монографія. За ред. чл.-кор. НАН України С.В. Віднянського. Київ: Інститут історії України НАН України, 2020. 814 с.
9. Україна в контексті історичного розвитку Європи: підручник для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти всіх спеціальностей/ С.Ю.Боева, В.Ю.Бузань, А.А.Кізлова та ін. За редакцією д.і.н. проф. С.О.Костилюєвої. К.: Арт Економі, 2021. 304 с.іл. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/41918>
10. Чухліб Т. Козацька Україна та шляхетська Польща: битви, війни, союзи. Київ: Арій, 2023. 268 с.
11. Шендрік Л. К. Гетьман України Пилип Орлик. Полтава: 2022. 151 с.
12. Шиманська А., Шиманський А. 501 факт, який треба знати з... історії України. Львів : Видавництво Старого Лева, 2023. 256 с.

Інформаційні ресурси

1. Веб-ресурс бібліотеки ПДМУ. URL <https://lib.pdmu.edu.ua/>
2. Веб-сайт Інституту історії України НАН України. URL: <http://history.org.ua/uk>
3. Веб-сайт Національного музею історії України. URL: <https://nmiu.org/>

4. Веб-сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
5. Електронна бібліотека Інституту історії України НАН України. URL: [http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?C21COM=S&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21FMT=brief_elib&S21ALL=\(%3C.%3EIHU%3D!%3C.%3E\)&S21SRW=dp&S21SRD=DOWN&S21STN=1&S21REF=15&S21CNR=10](http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?C21COM=S&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21FMT=brief_elib&S21ALL=(%3C.%3EIHU%3D!%3C.%3E)&S21SRW=dp&S21SRD=DOWN&S21STN=1&S21REF=15&S21CNR=10)
6. Електронний архів Центрального державного історичного архіву України, м. Київ. URL: https://cdiak.archives.gov.ua/full_files/https://cdiak.archives.gov.ua/full_files/
7. <https://www.iananu.org.ua/> Інститут археології НАН України
8. <http://www.golos.com.ua/article/314085> Українська державність: поняття, основні ознаки, символи, атрибути, витоки та етапи становлення
9. <https://mltk.co.ua/stanovlennia-ukrains-koi-derzhavnosti/> Становлення української державності
10. <https://burshtyn-rada.if.gov.ua> Історична довідка про етапи українського державотворення
11. <https://armyinform.com.ua> Заснування держави Україна Великим князем і гетьманом Богданом Хмельницьким
12. <https://www.radiosvoboda.org/a/30548065.html> Період княжої України-Русі. Чию історію популяризує заповідник «Софія Київська»?
13. https://mtt.in.ua/ist-ukr_1991-2010_derzhavotvorchy-protsey/ Початок державотворчих процесів у незалежній Україні
14. <https://uahistory.co/book/ukrznz/165.html> Державотворчі процеси в Україні в умовах незалежності
15. <https://vlp.com.ua/node/4098> Історія України та її державності. Курс лекцій
16. <https://www.radiosvoboda.org> 30 подій, що сформували і зміцнили Незалежність України
17. <https://nv.ua/ukr/project/istoria-100-vydayushchikhsya-l-40004783.html> 100 видатних особистостей в історії України
18. https://pidru4niki.com/1348010443231/pravo/derzhavnist_kiyivskoyi_rusi Формування державності у східних слов'ян. Виникнення Давньоруської держави
19. <http://litopys.org.ua/pivtorak/pivt06.htm> Київська Русь – ранньоукраїнська держава
20. http://history.org.ua/LiberUA/Book/kn_sl/1.pdf Виникнення й еволюція державності
21. https://arm.naiu.kiev.ua/books/history/material/navmat/tema_1/lekcia.html Україна від найдавніших часів до другої половини XVII ст.
22. <https://armyinform.com.ua> Як московія привласнила собі історію Київської Русі
23. <https://dyvys.info/2022/05/07/chomu-ruski-ne-rosiyany-a-kyyivska-rus-ne-rosiya/> Чому руські – не росіяни, а Київська Русь – не росія
24. <https://localhistory.org.ua> Чому саме Україна – справжня спадкоємиця Русі
25. <https://www.youtube.com/watch?v=Ox27K6CYjYA> Уроки історії: Історія української державності.

Розробники:

Вікторія КАЮН старший викладач закладу вищої освіти кафедри філософії та суспільних наук, кандидат історичних наук